

POSTANOWIENIE

Dnia 16 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Andrzej Tomczyk

po rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron

w dniu 16 listopada 2020 r.

w sprawie W. P. (P.),

wniosku obrońcy skazanego W. P. o wznowienie postępowania

prawomocnie zakończony wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 12 lutego 2020 r., sygn. akt II AKa (...),

utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego w P.,

z dnia 26 czerwca 2019 r., sygn. akt III K (...),

na podstawie art. 545 § 2 k.p.k. w zw. z art. 544 § 2 i 3 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

I. oddalić wniosek obrońcy skazanego o wznowienie postępowania;

II. obciążyć skazanego kosztami sądowymi postępowania wznowieniowego.

UZASADNIENIE

Skazany W. P. wyrokiem Sądu Okręgowego w P. z dnia 26 czerwca 2019 r., w sprawie III K (...), został uznany za winnego tego, że:

a/ w dniu 22 kwietnia 2017 r. w O., przy ul. L., gm. O., woj. (...), podstępem doprowadził B. Z. do obcowania płciowego w ten sposób, że podał jej do wypicia piwo zawierające nieustalony środek, po którym B. Z. straciła świadomość, a

następnie wbrew jej woli, wykorzystując jej brak świadomości odbył z nią stosunek płciowy, tj. czynu wyczerpującego dyspozycję art. 197 § 1 k.k. - i za to wymierzono mu karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności;

b/ w okresie od czerwca 2017 r. do października 2017 r. w O., woj. (...), działając czynem ciągłym, wielokrotnie w rozmowach telefonicznych i osobiście nakłaniał B. Z. do usunięcia ciąży, obiecując jej pomoc, dając jej do zażycia tabletkę „dzień po”, która miała doprowadzić do poronienia, dając jej pieniądze na wizytę lekarską do lekarza, który miałby dokonać usunięcia ciąży oraz grożąc jej zniesławieniem i zepsuciem opinii w jej środowisku, tj. czynu wyczerpującego dyspozycję art. 152 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. - i za to wymierzono mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;

c/ w lipcu 2017 r. około godz. 21.00 przy ul. M. w O., woj. (...), w zaparkowanym samochodzie marki D. doprowadził B. Z. do poddania się innej czynności seksualnej, w ten sposób, że używając przemocy wobec B. Z. w postaci przyciskania rękami do siedzenia kierowcy, i pomimo żądania zaprzestania takiego zachowania przez pokrzywdzoną, odpychania jego rąk, dotykał ją rękoma po piersiach przez bluzkę i po gołych piersiach, dotykał jej okolic krocza przez spodnie, lizał po twarzy i po szyi, doprowadzając u siebie do wytrysku nasienia, tj. czynu wyczerpującego dyspozycję art. 197 § 2 k.k. - i za to wymierzono mu karę 2 lat pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 85 § 1 k.k., art. 85a k.k. i art. 86 § 1 k.k. jednostkowe kary pozbawienia wolności połączono i wymierzono skazanemu karę łączną 4 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, a ponadto orzeczono od niego na rzecz pokrzywdzonej kwotę 25000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.

Apelacje od powyższego wyroku wywiedli obrońcy skazanego W. P..

Po ich rozpoznaniu, wyrokiem z dnia 12 lutego 2020 r., sygn. akt II AKa (...), Sąd Apelacyjny w (...) utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

W dniu 4 czerwca 2020 r. skazany W. P. złożył osobisty wniosek o wznowienie postępowania, z uwagi – jak podniósł - na pojawienie się w sprawie nowych faktów

i dowodów. Do wniosku tego załączył sprawozdanie z badań poligraficznych – pozasądowych.

Na mocy zarządzenia z dnia 23 czerwca 2020 r. Przewodniczący Wydziału II Izby Karnej Sądu Najwyższego wezwał skazanego na podstawie art. 120 § 1 i 2 k.p.k. do usunięcia w terminie 7 dni braków formalnych wniosku o wznowienie postępowania przez sporządzenie i podpisanie wniosku przez obrońcę będącego adwokatem albo radcą prawnym i uiszczenie opłaty, pod rygorem odmowy przyjęcia wniosku (k. 8).

W dniu 30 lipca 2020 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek o wznowienie postępowania sporządzony przez adw. J. W., obrońcę skazanego W. P.. Działając w oparciu o upoważnienie do obrony udzielone mu przez skazanego, na podstawie art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k., art. 542 § 1 k.p.k. oraz art. 544 § 2 k.p.k. i art. 547 § 2 i 3 k.p.k. obrońca wniósł o:

- wznowienie postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym w P. III Wydział Karny pod sygn. akt III K (...), zakończonego wyrokiem tego Sądu z dnia 26 czerwca 2019 r. oraz przed Sądem Apelacyjnym w (...) II Wydział Karny pod sygn. akt II AKa (...), zakończonego prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia 12 lutego 2020 r., a następnie uchylenie orzeczenia Sądu drugiej instancji w całości i uniewinnienie oskarżonego od wszystkich zarzucanych mu aktem oskarżenia czynów, względnie:

- wznowienie postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym w P. III Wydział Karny pod sygn. akt III K (...), zakończonego wyrokiem tego Sądu z dnia 26 czerwca 2019 r. oraz przed Sądem Apelacyjnym w (...) II Wydział Karny pod sygn. akt II AKa (...), zakończonego prawomocnym wyrokiem tego Sądu z dnia 12 lutego 2020 r., a następnie uchylenie orzeczenia Sądu drugiej instancji w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w P. III Wydziałowi Karnemu.

Na podstawie art. 545 § 1 k.p.k. w zw. z art. 538 § 1 k.p.k., przy uznaniu, że wykonanie kary ustaje, wniósł też o wydanie nakazu zwolnienia skazanego W. P., przebywającego w Zakładzie Karnym w S.

Nadto obrońca wniósł o dopuszczenie nowego dowodu z:

- raportu z odczytu danych z telefonu oskarżonego w formie papierowej oraz elektronicznej na okoliczność miejsc, w których przebywał skazany W. P. w dacie zdarzenia opisanego w zarzucie pierwszym aktu oskarżenia, sprzeczności danych lokalizacji z zeznaniami pokrzywdzonej B. Z. i braku wiarygodności tej ostatniej;

- raportu z badania poligrafem na okoliczność wiarygodności wyjaśnień skazanego W. P. w zakresie odnoszącym się do czynu z punktu pierwszego aktu oskarżenia.

Z uzasadnienia wniosku o wznowienie postępowania wynika, że oparto go na pojawieniu się nowego, istotnego dowodu, który zdaniem obrońcy jednoznacznie podważa wersję zdarzeń przedstawioną przez B. Z.. Analiza danych z telefonu należącego do W. P. przeprowadzona przez wyspecjalizowaną w tym zakresie firmę H. zajmującą się pozyskiwaniem i odzyskiwaniem informacji z urządzeń elektronicznych, ma wykazać, że konto [...] dokonało retencji danych z telefonu skazanego, w tym precyzyjnego zapisu informacji dotyczących lokalizacji urządzenia. Z raportu firmy H. wynikało, że do zgwałcenia pokrzywdzonej nie mogło dojść w czasie i miejscu przez nią wskazanym, gdyż oskarżony przebywał w tym czasie w innych miejscach niż wskazane przez pokrzywdzoną.

W odpowiedzi na wniosek Prokurator Krajowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Wniosek obrońcy skazanego W. P. o wznowienie powyższego postępowania nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z dyspozycją przepisu art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k., który ustanawia podstawy do wznowienia postępowania karnego (i na którym oparto wniosek), postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem wznowia się, jeżeli po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody wskazujące na to, że skazany nie popełnił czynu albo czyn jego nie stanowił przestępstwa lub nie podlegał karze. Natomiast na podstawie art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k. wznowia się postępowanie, jeżeli w związku z postępowaniem dopuszczono się przestępstwa, a

istnieje uzasadniona podstawa do przyjęcia, że mogło to mieć wpływ na treść orzeczenia.

Jeśli chodzi o pierwszą z wymienionych podstawę, to w chwili obecnej przepis art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k. wymaga, by strona wykazała, że miało miejsce ujawnienie się po wydaniu orzeczenia nowych faktów lub dowodów (*propter nova*), które wskazują na zaistnienie okoliczności nieznanych przedtem zarówno sądowi, jak również stronie (*noviter reperta*). Ciężar wykazania tej okoliczności spoczywa na wnioskodawcy. Dlatego też w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że to skazany, w razie powoływania się na podstawę *de novis*, obarczony jest ciężarem uprawdopodobnienia zasadności wniosku o wznowienie postępowania, skoro wcześniej prawomocnym wyrokiem skazującym obalone zostało domniemanie niewinności. Nie wystarczy zatem samo powoływanie się przez autora wniosku na nowy fakt czy dowód, ale powinien on przedstawić co najmniej tzw. dowód swobodny (np. pisemne oświadczenie określonej osoby, odpis wyroku skazującego za złożenie fałszywych zeznań), świadczący o błędności skazania (*por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia: 19 kwietnia 2007 r., II KO 60/06, OSNwSK 2007, poz. 875; 15 kwietnia 2008 r., II KO 84/07, LEX nr 393907*).

Zgodnie z przyjętą w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykładnią terminu „nowe fakty lub dowody” należy wskazać, że „nowy dowód” w rozumieniu tego przepisu, to nowy środek dowodowy, niezależnie od tego, czy pochodzi ze znanego, czy też nieznanego źródła dowodowego (*por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2005 r., IV KO 38/04, OSNwSK 2005, poz. 1009*). Jednak pojęciu nowego faktu trzeba nadać szersze znaczenie, gdyż nowe fakty zawarte są nie tylko w nowych dowodach, ale mogą także wynikać z dowodów już przeprowadzonych (*por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2009 r., III KO 73/08, LEX nr 486540; D. Świecki, [w:] J. Skorupka (red.) Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Warszawa 2015, s. 1272*). Należy też podkreślić, że nie jest wystarczające zgłoszenie samego faktu ujawnienia „nowych faktów lub dowodów”. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, że postępowanie karne nie podlega wznowieniu w razie zgłoszenia we wniosku jakichkolwiek wątpliwości co do trafności zapadłego rozstrzygnięcia, ale jedynie wtedy, gdy te nowe fakty lub dowody w sposób wiarygodny podważają

prawdziwość dokonanych ustaleń faktycznych, a więc, że zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, iż po wznowieniu postępowania zapadnie orzeczenie odmienne od orzeczenia poprzedniego (*por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 grudnia 2015 r., V KO 65/15, LEX nr 1938695; z dnia 24 maja 2016 r., V KO 29/16, LEX 2044502*).

W przepisie art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k., jak się powszechnie przyjmuje, chodzi tylko o takie nowe fakty lub dowody, które wskazują na zaistnienie określonej pomyłki sądowej. Nowe fakty lub dowody powinny więc wskazywać na wysokie prawdopodobieństwo uniewinnienia skazanego po wznowieniu postępowania albo skazania go za przestępstwo zagrożone karą łagodniejszą, albo wymierzenia łagodniejszej kary z uwagi na nieuwzględnienie poprzednio przyjętych okoliczności zobowiązujących do jej nadzwyczajnego złagodzenia, albo pominięcia jako błędnie przyjętych okoliczności wpływających na nadzwyczajne obostrzenie kary. Sam fakt zgłoszenia nowego dowodu nie obliguje sądu do wznowienia postępowania, skoro każdy prawomocny wyrok sądu korzysta z domniemania prawidłowości zawartych w nim rozstrzygnięć, dopóki wnioskodawca nie wykaże, że wyrok taki jest obciążony konkretnymi błędami w zakresie dokonanych ustaleń faktycznych lub wadami prawnymi. Jednocześnie zadaniem Sądu Najwyższego nie jest dokonanie ponownej oceny materiału dowodowego i analiza sposobu czynienia ustaleń faktycznych przez Sąd I instancji, lecz jedynie zbadanie natury owych nowych faktów i możliwości ich wpłynięcia na to, czy doszło do tzw. pomyłki sądowej.

Przechodząc do realiów podlegającej rozpoznaniu sprawy, w pierwszej kolejności należy zauważyć, że obrońca w uzasadnieniu wniosku o wznowienie postępowania powołał się na istnienie dwóch nowych „dowodów” – przeprowadzonych już po prawomocnym zakończeniu w niniejszej sprawie postępowania karnego czynności prywatnych, prowadzących do uzyskania określonych informacji. Podkreślić bowiem należy, że dopiero na mocy decyzji sądu informacje uzyskane przez stronę, czy też dokumenty przez nią przedstawione, także te pochodzące spoza sali rozpraw, mogą uzyskać status procesowy dowodów. Tak więc obrońca przedstawia obecnie dwa takie „dokumenty prywatne”, w postaci raportu z badania poligrafem oraz raportu z odczytu danych z telefonu

skazanego (wersja elektroniczna i papierowa), które dopiero po zastosowaniu przez sąd art. 393 § 3 k.p.k. mogłyby zyskać status dowodów w rozumieniu prawa procesowego. Z raportu z badania poligrafem, załączonego do wniosku o wznowienie postępowania wynika, że W. P. udzielił odpowiedzi przeczących na trzy pytania: „Czy kiedykolwiek podałeś innej osobie środek psychoaktywny bez jej wiedzy? Czy w dniu 22.04.2017 r. dodałeś środek psychoaktywny do napoju spożywanego przez B. Z.? Czy kiedykolwiek dodałeś środek psychoaktywny do napoju spożywanego przez B. Z.?”.

We wnioskach z badań wskazano, że „W trakcie badań nie stwierdzono symptomatycznych zmian w reakcjach psychicznych po zadaniu pytań krytycznych”. Drugi przedstawiony „dowód prywatny” stanowi raport z logowań telefonu S. (...) wskazujących na dokładną lokalizację tego telefonu, przeprowadzony przez firmę „Odzyskiwanie danych H.” w dniu 9 lipca 2020 r. Zawiera on dokładne dane logowania telefonu obsługującego i zsynchronizowanego z adresem mailowym .@[...].com – co do miejsca i czasu logowania.

Należy jednak zwrócić uwagę, że w trybie art. 546 k.p.k. w zw. z art. 97 k.p.k. Sąd Najwyższy nie ma możliwości przeprowadzenia dowodów co do *meritum* sprawy i dokonania oceny na ich podstawie, czy oskarżony powinien zostać uznany winnym zarzucanego mu czynu, bowiem przepis ten zezwala jedynie na zapoznanie się – w tym przypadku – z dokumentami przedstawionymi przez stronę. W trybie art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k. może jedynie, zgodnie z ustawą, oceniać czy nowe fakty lub dowody wskazują na zaistnienie określonej pomyłki sądowej. Należało stwierdzić, że po przeprowadzeniu analizy w trybie art. 97 k.p.k. trzeba uznać, że w tej sprawie przedstawione przez obrońcę dokumenty nawet nie wskazywały na takie prawdopodobieństwo.

Co do pierwszego dokumentu należało zwrócić uwagę, że art. 199a k.p.k. pozwala na uznanie za dowód opinii biegłego z badań przeprowadzonych z użyciem środków technicznych mających na celu kontrolę nieświadomych reakcji organizmu badanej osoby – za jej zgodą. Z tej perspektywy widoczne jest, że załączone do wniosku dokumenty nie stanowiły opinii biegłego, a więc nie mogły dowodzić określonej tezy dowodowej. Mogłyby zostać najwyżej uznane za

dokumenty przedstawione przez stronę w celu wykazania wiarygodności wyjaśnień oskarżonego. Ta została już jednak oceniona w trakcie postępowania przed Sądem I instancji. Ocena wiarygodności dokonana przez osobę prywatną nie może zyskać w postępowaniu sądowym wagi równej ocenie sądowej. Całkowicie błędnie powołuje się także obrońca na to, że dowód ten może być wykorzystany w celu ustalenia wartości dowodowej wyjaśnień oskarżonego w trybie art. 192a § 2 k.p.k. – podczas gdy ten dowód w takiej formie, jaką przewiduje ten przepis stosowany jest jedynie w celach eliminacyjnych (w celu ograniczenia kręgu osób podejrzanych lub ustalenia wartości dowodowej ujawnionych śladów) – a nie w celu ustalenia wartości dowodowej depozycji oskarżonego. Zupełnie błędne w świetle dostępnej wiedzy specjalnej są wnioski obrońcy co do tego, że gdyby skazany kłamał w czasie badania, to na pewno zostałoby to ujawnione. Słusznie bowiem wskazuje Prokurator Krajowy w odpowiedzi na wniosek o wznowienie postępowania, że skoro skazany udzielił odpowiedzi zgodnej ze swoimi wcześniejszymi wyjaśnieniami, to trudno, żeby powtórzenie takiej odpowiedzi pozostawiło wyraźne ślady pamięciowe wpływające na silny stosunek emocjonalny do czynu, wykazywalny w trakcie badania wariografem. W rezultacie, nie można było uznać, że dowód taki mógł wskazywać na wysokie prawdopodobieństwo wystąpienia „pomyłki sądowej”.

Również raport zawierający dane z lokalizacji telefonu S. nie mógł wykazać zakładanej przez wnioskodawcę tezy dowodowej – przede wszystkim z tego powodu, że brak jakiegokolwiek uprawdopodobnienia, iż ten aparat telefoniczny znajdował się w tym samym miejscu, co W. P.. Nie wskazuje na dowody potwierdzające taką okoliczność także obrońca w ramach wniosku. Co więcej, analiza raportu prowadzi do wniosków zupełnie odmiennych, niż chciałby to widzieć obrońca. Mianowicie, telefon wskazany jako telefon skazanego logował się w dniu 22 kwietnia 2017 r. w adresie „2, L., S., O., gmina O., powiat o., województwo (...)” od godz. 22:09:36 do godz. 22:26:02, a następnie, faktycznie krócej, o godz. 22:48:27 oraz o godz. 22:23:13:31 (s. 29 z 165 stron raportu). Jeśli chodzi o czyn przypisany w pkt 1 wyroku Sądu Okręgowego, to raport ten potwierdza jedynie zeznania pokrzywdzonej. Problematyczne jest jednak również w świetle sposobu sformułowania uzasadnienia przedmiotowego wniosku stwierdzenie, w odniesieniu

do którego zarzutu skarżący usiłuje wykazać prawdopodobieństwo pomyłki sądowej. Z treści uzasadnienia wniosku o wznowienie mogłoby wynikać, że raport miałby podważać zeznania pokrzywdzonej w odniesieniu do czynu przypisanego w pkt 3 w/w wyroku. Jednak zarówno sam zarzut jak i częściowo argumentacja zawarta w uzasadnieniu dotyczy czynu z pkt 1 – na co wskazuje przytoczony fragment uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w P.. Co zaś do zdarzenia z pkt 3 wyroku, to Sąd Okręgowy przypisał popełnienie tego czynu „w lipcu 2017 r. około godz. 21.00 przy ul. M. w O.”. W żaden sposób obrońca nie wyjaśnia, w jaki sposób dane z logowania telefonu miałyby podważyć to ustalenie. W żaden sposób nie można też dostrzec, w jakim zakresie dane z raportu są sprzeczne z zeznaniami pokrzywdzonej. Przede wszystkim jednak należało też stwierdzić, że dowód ten nie spełnia wymaganych prawem przesłanek, by móc stać się podstawą wznowienia postępowania.

W aktach sprawy znajduje się już wydrukowany z płyty CD raport sporządzony przez firmę „H.” (k. 102-138). O przeprowadzenie dowodu w postaci „Wydruki z telefonu W. P.” wnioskował prokurator w akcie oskarżenia (k. 229). Sąd uznał te wydruki za dowód w sprawie oraz ujawnił i zaliczył w poczet materiału dowodowego na podstawie art. 394 § 1 i 2 k.p.k. na rozprawie (k. 416v). W rezultacie nie można tego dowodu uznać za „nowy” w rozumieniu art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k.

Analiza dokumentów i argumentów przedstawionych we wniosku o wznowienie postępowania musi prowadzić do konkluzji, iż nie spełniają one ustawowych przesłanek bycia „nowym faktem lub dowodem” w rozumieniu art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. Należy bowiem podkreślić, że do wznowienia postępowania może dojść jedynie wówczas, gdy nowe fakty i dowody wiarygodnie podważają prawdziwość dokonanych istotnych ustaleń faktycznych, to jest, zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że po wznowieniu postępowania zapadnie orzeczenie odmienne od orzeczenia poprzedniego (*zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 29 maja 2012 r., V KO 68/11, Biul.PK 2012/6/31; z dnia 7 marca 2012 r., II KO 101/11, Biul.PK 2012/3/32*). Tymczasem tego rodzaju sytuacja nie zachodzi w przedmiotowej sprawie.

Reasumując należy stwierdzić, że nie zaistniały w niniejszej sprawie podstawy uzasadniające wznowienie postępowania – które w polskiej procedurze zostały określone dość wąsko. W ramach niniejszego wniosku o wznowienie postępowania obrońca nie wykazał istnienia nowych faktów lub dowodów nieznanых przedtem sądowi, wskazujących na wysokie prawdopodobieństwo wadliwości wyroku wobec W. P.. Mając na uwadze wszystkie podniesione powyżej okoliczności Sąd Najwyższy stwierdził, że nie istnieją żadne podstawy do wznowienia postępowania zakończonego w przedmiotowej sprawie prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...).

Uwzględniając całokształt poczynionych wyżej rozważań, należało postanowić, jak na wstępie. O kosztach związanych z postępowaniem wznowieniowym orzeczono na podstawie art. 626 § 1 k.p.k. w zw. z art. 639 k.p.k.